

Voornemen doelgroepdefinitie voor VVE-indicering gemeente Helmond

Reden voor herijking van de doelgroepdefinitie

De reden voor herijking van de doelgroepdefinitie is tweeledig:

- 1) In de gemeente Helmond worden veel meer peuters geïndiceerd voor VVE dan het aantal doelgroepeuters dat er volgens het rijk in Helmond is. De gemeente krijgt bekostiging voor het realiseren van VVE voor het aantal doelgroepeuters volgens het rijk. Een overindicering kan dus leiden tot financiële krapte.
- 2) VE-aanbieders ervaren een verzwaring in de ondersteuning die doelgroepeuters nodig hebben. Zij voelen zich niet goed uitgerust om deze ondersteuning te bieden.

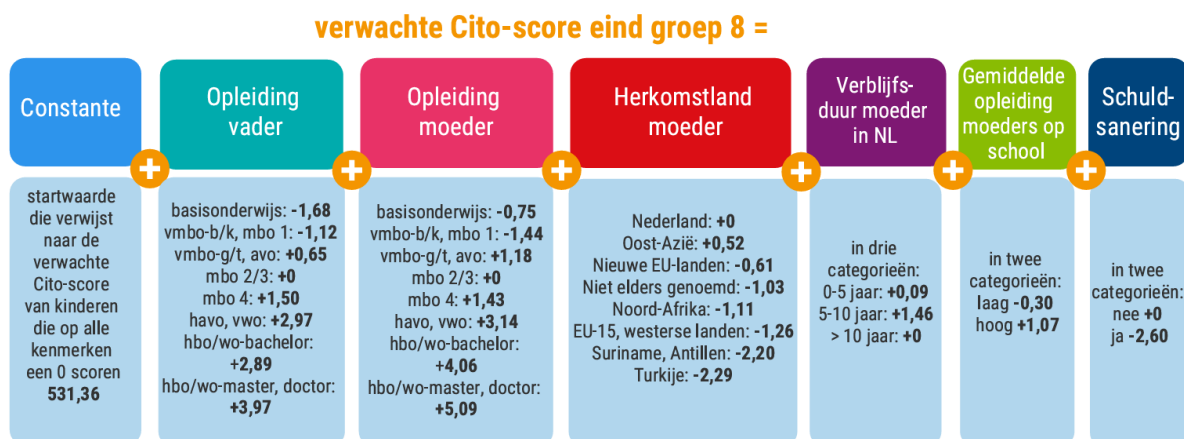
Om de doelgroepdefinitie te herijken gaan we terug naar de basis: Voor wie is VVE oorspronkelijk wel bedoeld en voor wie niet? Dit beeld leggen we naast de huidige doelgroepdefinitie.

Voor wie is VVE oorspronkelijk bedoeld?

VVE is bedoeld voor kinderen die in een onvoldoende stimulerende (taal)-omgeving opgroeien en waar ouders ook niet in staat zijn om voldoende ontwikkeling impuls te geven. Uit landelijk onderzoek komt naar voren dat een zestal omgevingsfactoren de grootste voorspellers zijn van een onvoldoende stimulerende (taal)-omgeving:

- Opleiding vader
- Opleiding moeder
- Herkomstland moeder
- Verblijfsduur moeder in NL
- Gemiddelde opleiding moeders op school
- Schuldsanering

Het rijk hanteert per omgevingsfactor een bepaalde waarde. Als de opgetelde waarde te laag is, dan valt het kind van deze ouders onder de doelgroep.

Huidige doelgroepdefinitie Helmond

Kinderen van laag opgeleide ouders. Dit zijn kinderen van wie beide ouders of verzorgers laag opgeleid zijn (maximaal eindexamen niveau LBO/VBO, praktijkonderwijs of vmbo basis-/kaderberoepsgerichte leerweg).

Kinderen van ouders die de Nederlandse taal niet of onvoldoende machtig zijn, waardoor het kind zich de Nederlandse taal niet eigen kan maken.

Kinderen bij wie op basis van door de JGZ aangereikte gegevens of het kindvolgsysteem van de voorschoolse voorziening is vastgesteld dat het kind specifieke ondersteuning nodig heeft vanwege een achterstand of een risico op een achterstand op een of meer ontwikkelingsgebieden.

Indicatoren die worden gebruikt voor indicering:

Taalspraakontwikkeling	Bij een achterstand in de taalspraakontwikkeling
Sociaal-emotionele ontwikkeling	Bij een achterstand in de sociaal-emotionele ontwikkeling of problemen met gedrag
Motorische ontwikkeling	Bij een achterstand in de motoriek
Anderstalige ouders	Ouders die geen NL spreken Kinderen die niet Nederlandstalig worden opgevoed Meertalige gezinnen
Opleiding ouders	Beide ouders / verzorgers maximaal opleidingsniveau LBO/VBO, praktijkonderwijs of vmbo basis-/kaderberoepsgerichte leerweg).
Sociaal medische indicatie	Als het kind een sociaal-medische indicatie heeft.
Omgevingsfactoren	“Onvoldoende stimulerende omgeving”

We hebben vastgesteld dat de huidige doelgroepdefinitie ervoor zorgt dat vaak de juiste kinderen worden geïndiceerd. Tegelijkertijd zien we dat deze doelgroep wordt aangevuld door peuters die niet onder de landelijke doelgroepdefinitie vallen. Dit zijn met name peuters van anderstalige en/of hoogopgeleide ouders.

Ook hebben we vastgesteld dat de indicatiestelling bij de GGD in sommige gevallen leunt op kindfactoren. Hierdoor worden peuters geïndiceerd voor VVE terwijl zij een mogelijke taalontwikkelingsstoornis of een gedragsstoornis hebben of als er toch sprake is van een voldoende stimulerende omgeving.

Voornemen nieuwe doelgroepdefinitie

Wij stellen voor om het komende jaar een aangepaste doelgroepdefinitie te hanteren, welke na afloop van het jaar wordt geëvalueerd. De aangepaste doelgroepdefinitie luidt als volgt:

Een doelgroepeuter is een peuter die in een onvoldoende stimulerende (taal)-omgeving opgroeit en waar ouders niet in staat zijn om een stimulerende (taal)-omgeving te creëren. VVE is niet bedoeld voor kinderen met een TOS of andere stoornis, of voor kinderen met gedragsproblematieken.

Bij de nieuwe doelgroepdefinitie horen herziene indicatiecriteria. We maken daarbij onderscheid in kritieke indicatoren en combinatie-indicatoren. Als in de omgeving van het kind een kritieke indicator wordt geconstateerd, dan leidt dat automatisch tot een VVE-indicatie. Bij combinatie-indicatoren geldt: als in de omgeving van het kind de combinatie van deze indicatoren wordt geconstateerd, dan leidt dat automatisch tot een VVE-indicatie.

Kritieke indicatoren die worden gebruikt voor indicering: als er sprake is van één van deze indicatoren of allebei, dan leidt dat automatisch tot een VVE-indicatie.

Opleiding ouders	Opleidingsniveau van beide ouders / verzorgers, of van de ouder die belast is met de dagelijkse verzorging ¹ , is maximaal LBO/VBO, praktijkonderwijs of vmbo basis-/kaderberoepsgerichte leerweg).
EN/OF	
Schuldsanering	Ouders zitten in de schuldsanering.

EN/OF

Combinatie-indicatoren die worden gebruikt voor indicering: deze moeten dus in combinatie met elkaar voorkomen:

Anderstaligheid	Beide ouders / verzorgers, of de ouder die belast is met de dagelijkse verzorging ¹ , spreken/spreekt geen Nederlands. De Nederlandse taal wordt op maximaal A2 niveau beheerst.
EN	
Opleiding ouders	Opleidingsniveau van beide ouders / verzorgers, of van de ouder die belast is met de dagelijkse verzorging ¹ , is MBO2/3/4.

Via deze indicatiecriteria is het mogelijk dat een kind met een taalontwikkelingsstoornis (TOS) of een andere stoornis, of een kind met gedragsproblematieken wordt geïndiceerd. Als blijkt dat dit de situatie is, dan zal aan dit kind enkel VVE aangeboden worden als de VE-locatie daartoe uitgerust is. Is de VE-locatie daar niet toe uitgerust en gaat plaatsing van dit kind ten koste van de ontwikkeling van andere VE-peuters, dan wordt een passendere plek gezocht. Hierin kan de Vliegende Brigade een rol spelen.

Met deze vernieuwde doelgroepdefinitie verwachten we het volgende:

- Peuters van hoogopgeleide, anderstalige ouders (zoals expats) worden niet meer geïndiceerd. We verwachten dat zij voldoende gestimuleerd kunnen worden in hun ontwikkeling thuis en dat zij de Nederlandse taal in de reguliere kinderopvang ook kunnen oppakken. Wij hebben deze verwachting omdat uit onderzoek blijkt dat een goede taalverwerving in de eigen moedertaal de Nederlandse taalverwerving ten goede komt²³, mits zij in aanraking komen met de Nederlandse taal. We zien het als taak van de ouders om hun kind in aanraking te laten komen met de Nederlandse taal door hen naar de reguliere peuteropvang te brengen. De GGD kan hier wel een rol in spelen door ouders

¹ In sommige gevallen is een van de ouders minder in beeld. In dat geval kijken we naar het opleidingsniveau van de ouder die belast is met de dagelijkse verzorging.

² [Een thuis vol taal - Verdieping - Universiteit Utrecht](#)

³ [Meertalige peuters die thuistaal beter spreken, zijn vaak ook beter in het Nederlands | Radboud Universiteit](#)

te informeren over het belang van kinderopvang voor de taalontwikkeling van hun kind, zeker als de ouders van plan zijn om langere tijd in Nederland te wonen, zodat de peuter al wel op jonge leeftijd in aanraking komt met de Nederlandse taal.

- Peuters van hoogopgeleide ouders en ouders met een opleiding voor het MBO 2/3/4 met een achterstand in de Nederlandse taal, sociaal-emotionele ontwikkeling of motorische ontwikkeling worden niet meer geïndiceerd. Wij verwachten dat zij voldoende gestimuleerd kunnen worden in hun ontwikkeling thuis en/of in de reguliere kinderopvang, omdat deze ouders over het algemeen de vaardigheden bezitten en inzetten om een communicatieve thuissituatie te creëren⁴. Blijkt de peuter zijn achterstand niet in te lopen, dan denken wij dat daar een andere reden aan ten grondslag ligt dan een niet-stimulerende thuisomgeving (zoals een TOS). Deze peuters hebben baat bij een andere vorm van ondersteuning, dat niet VVE is.
- Peuters zonder ontwikkelingsachterstand, maar met ouders met een laag opleidingsniveau of ouders in de schuldsanering worden wel geïndiceerd. We verwachten dat de thuisomgeving veelal niet stimulerend genoeg is omdat thuis minder gesproken wordt en minder uitdagende taal gebruikt wordt.³ VVE biedt een alternatieve plek waar deze kinderen intensief worden gestimuleerd in hun ontwikkeling.
- We verwachten dat het aantal indicaties omlaaggaat naar een aantal wat meer overeenkomt met het aantal doelgroeppeuters in de gemeente Helmond volgens het rijk, omdat we de doelgroepdefinitie vernauwen.
- We verwachten dat iedere JGZ-specialist dezelfde peuter hetzelfde beoordeelt. In andere woorden, er bestaan geen casussen bij wie de ene JGZ-specialist wel een indicatie afgeeft en de andere niet.

Hoe meten we de nieuwe indicatoren?

Het nagaan en controleren van indicatoren kan tijdrovend zijn. Dat willen we voorkomen. Wij kiezen voor tijdsefficiënte meetmethodes.

Schuldsanering: De gemeente biedt hulp aan inwoners die in financiële problemen verkeren. Als de gemeente ouders via de schuldsanering helpt, dan geeft de gemeente een verklaring schuldsanering mee aan de ouders. Deze verklaring geeft ouders recht op het gebruik van voor- en vroegschoolse educatie, de gemeente legt dit aan de ouders uit. De ouders laten deze tijdens een consultatiegesprek bij de GGD zien, zodat hun kind geïndiceerd wordt voor VVE. De GGD vraagt tijdens het consultatiegesprek naar deze verklaring, die is afgegeven op basis van de schuldhelpverlening. Mocht er op korte termijn geen consultatiegesprek meer gepland staan, kan de ouder ook apart contact met de GGD opnemen om de verklaring te overhandigen. De GGD zou dit als volgt kunnen uitvragen:

"We vragen ouders soms ook naar financiële zorgen, omdat dit invloed kan hebben op het dagelijks leven en op hoe het thuis gaat. Mag ik vragen of u momenteel financiële problemen ervaart, zoals schulden? En weet u of u daarbij ondersteuning krijgt, bijvoorbeeld via schuldhelpverlening of een traject zoals de schuldsanering? Heeft u daar een verklaring voor?"

⁴ Golinkoff, R. M., Can, D. D., Soderstrom, M., & Hirsh-Pasek, K. (2015). (Baby)Talk to me: The social context of infant-directed speech and its effects on early language acquisition. *Current Directions in Psychological Science*, 24(5), 339-344.

Of bij mensen die de Nederlandse taal beperkt begrijpen:

"We praten ook over geld, omdat dat belangrijk is voor kinderen. Heeft u nu geldproblemen? Heeft u hulp voor schulden van de gemeente? Heeft u een brief van de gemeente over deze hulp?"

Opleidingsniveau: we vragen aan de ouders over hun opleiding en we gaan uit van hun antwoord.

Een voorbeeld van hoe de GGD bij ouders kan toetsen welke opleiding zij hebben genoten:

"We vragen ook naar het opleidingsniveau van ouders. Dit helpt ons om uw situatie beter te begrijpen. Het maakt niet uit wat uw achtergrond is – we stellen deze vraag aan iedereen. Mag ik vragen welke opleiding u heeft gevolgd, in Nederland of in uw geboorteland?"

Of bij mensen die de Nederlandse taal beperkt begrijpen:

"Ik wil u iets vragen over school. Welke school heeft u gedaan? In Nederland of in uw eigen land? Zo leren wij u beter kennen."

In sommige gevallen is niet duidelijk welk niveau de opleiding is, omdat de opleiding in het buitenland gevolgd is. In dat geval gebruik je de baan van de ouder als indicator welk type opleiding de ouder gevolgd heeft.

"Ik wil u iets vragen over uw werk. Wat voor werk doet u? Bereidde uw school zich voor op dit werk?"

Anderstaligheid: We schatten in dat de GGD tijdens het consultatiegesprek een goede inschatting kan maken van de Nederlandse taalbeheersing van ouders. Als één ouder niet aanwezig is, vraagt de GGD naar de Nederlandse taalbeheersing van de andere ouder.

Hoe evalueren we de nieuwe doelgroepdefinitie?

We verwachten dat de nieuwe doelgroepdefinitie het indiceringsproces zal versoepelen en de peuters zal identificeren die het meeste baat hebben bij het voor- en vroegschoolse aanbod. De nieuwe doelgroepdefinitie kan daarnaast onvoorziene positieve en/of negatieve gevolgen hebben. We kiezen ervoor om de aangepaste doelgroepdefinitie na een jaar te evalueren, om te bepalen of we met de nieuwe doelgroepdefinitie een juiste route zijn ingeslagen. We evalueren de doelgroepdefinitie door de volgende stappen te doorlopen:

1. Enkele vragen over de nieuwe doelgroepdefinitie zullen worden opgenomen in de Helmondse VVE-monitor. Denk aan:
 - a. Hoeveel peuters zijn dit jaar zonder VVE-indicatie ingestroomd, die volgens de oude doelgroepdefinitie wel een VVE-indicatie hadden gekregen?
 - b. Observeer je een verschil in de ontwikkeling van deze kinderen, in vergelijking met de kinderen die wel een VVE-indicatie hebben gekregen?

- c. Etc. etc. Er zal ook ruimte zijn voor open vragen.

2. We vragen voor de evaluatie tevens input op bij de GGD over de hantering van de nieuwe indicatiecriteria en de (ontwikkeling van de) groep peuters die met de nieuwe doelgroepdefinitie geen VVE-indicatie ontvangt.
3. We bespreken de input uit de monitor en van de GGD in een werkgroep overleg. Wie zijn nu de doelgroepeuters? Wie zijn dat niet meer? Hoe gaat het met de reguliere peuters? Zijn er peuters wiens ontwikkelbehoeften niet kunnen worden waargemaakt door ouders/verzorgers en die ook niet door gemeente gesubsidieerd ontwikkelingsaanbod ontvangen?
4. Indien nodig passen we de doelgroepdefinitie aan.

Overwegingen bij het opstellen van de nieuwe doelgroepdefinitie:

Tijdens het opstellen van de nieuwe doelgroepdefinitie hebben we verschillende indicatoren overwogen die we uiteindelijk niet hebben opgenomen in de doelgroepdefinitie. In deze paragraaf lichten we de belangrijkste keuzes toe.

We hebben **laaggeletterdheid** als indicatiecriterium overwogen omdat laaggeletterde ouders hun kinderen minder goed kunnen stimuleren in de schriftelijke taal. Om ons goed te informeren hebben we de onderzoeksliteratuur van Buisman e.a. (2024) geraadpleegd. Uit dit onderzoek blijkt dat laaggeletterdheid zeer sterk samenhangt met criteria zoals opleidingsniveau en migratieachtergrond (Buisman et al., 2024)⁵. Zo is de kans op laaggeletterdheid 6 keer zo klein als een individu een startkwalificatie heeft en 8 keer groter als de ouders niet in Nederland zijn geboren. Met de nieuwe indicatiecriteria 'opleidingsniveau' en 'anderstaligheid' ondervangen we dat peuters van laaggeletterde ouders geïndiceerd worden. Deze criteria zijn tevens makkelijker door de GGD te identificeren dan laaggeletterdheid.

We hebben overwogen om een indicatiecriterium op te nemen voor **peuters die buiten de nieuwe doelgroepdefinitie vallen en toch geen ontwikkelingsstimulering in hun thuissituatie ontvangen**. Denk aan ouders die hun kind vaak gebruik laten maken van beeldschermentertainment. Of hoogopgeleide ouders die beide fulltime werken en dus weinig thuis zijn. We hebben besloten om een dergelijk criterium toch niet op te nemen omdat deze ouders wel de capaciteiten hebben om hun kind te stimuleren en we het daarmee de verantwoordelijkheid van de ouder vinden om voor goede ontwikkelingsstimulering te zorgen. De gemeente en de GGD zullen ouders door middel van andere interventies (denk aan de BoekStartcoach, training Invest in Play en Ouders Inc.) wel handvatten geven en inspireren om zelfstandig hun eigen kind te stimuleren in de ontwikkeling en verwijzen naar aanbod voor opvoedondersteuning.

We hebben overwogen om een indicatiecriterium op te nemen voor **peuters met extra ondersteuningsbehoeften op het gebied van gedrag**. In de praktijk zien we namelijk dat deze peuters door hun gedragsproblematiek regelmatig vastlopen in hun ontwikkeling, waardoor zij met een achterstand aan de basisschool beginnen. Deze peuters (en hun ouders) hebben gerichte hulp nodig die voorkomt dat hun gedrag hun ontwikkeling belemmert. Zodra het gedrag geen belemmering meer vormt voor de ontwikkeling, kunnen ouders, familie en kinderopvang zelfstandig het kind weer stimuleren in zijn/haar ontwikkeling. We hebben besloten om een dergelijk criterium toch niet op te nemen omdat de huidige landelijke en regionale aanpak van voor- en vroegschoolse educatie zich richt op een andere onderliggende oorzaak van

⁵ Buisman, M., Bollen, I., Jacobs, B., Huijts, T., Cornelisse, R., & van Guilik, N. (2024). PIAAC 2023.

onderwijsachterstanden. Voor ouders van peuters met extra ondersteuningsbehoeften op het gebied van gedrag zijn er in het gemeentelijke aanbod diverse trainingen beschikbaar, zoals Invest in Play en VIPP-SD. Via Sociale Teams Helmond is er gerichte opvoedondersteuning in de thuissituatie beschikbaar.